

Maktubm γεν Εbrege Kupm μετn taar taadjeki doobm γεν dooy maktubm γεν Εbrege

Maktubm γεν *Εbrege se debm ken raanin se, k'taad te ron eyo oo jee ken k'raanden maktubm se kic bo k'jeelde eyo. Debm ken raano maktubm ara se, naan jeel ok Kitapm γεν Raa dooko ute jeege do dokin se jiga. Jee al-Masigen naan raanden maktubm ara se, 'tedn Yaudge. Jee al-Masigen gotn ese se, jaay nakgen on lee aan dode ki se tedden maakde tujoo kaal maakden metn-jiki se kic bo baa urlga. Oo jee metinge se, jenoga resn ute doobm al-Masi se naatn. Anum naan raande se, je aden kedn kaay kaama. Ute doobm al-Masi ken Raa olinoo se ol jikilimge taarde baa ute Raa (kon 1.1-2.18). Deere, al-Masi se naan Goon Raa oo naan se Raa mala mala. Oo naan baado tedga debkilimi mala mala (kon 1.3). Kooy ken naan ooy se aan goo jikilingen lee ooy se, kusiin ken ok toogo do jeege tu se, toogin se naan tedinga tedga goto (kon 2.14). Ute bee ken al-Masi ted se bo, jee took aal maakde don ki se 'koo baa cesn Raa ki (kon 3.1-5.10). Taa al-Masi se ook baaga bini aanga gotn Raa ki oo naan bo Raa ondinga tedga magal debm tedn serke Raa ki γεν jee ken took aal maakde don ki (kon 5.11-10.31). Isa se tec aan goo magal γεν jee tedn serke Raa ki do dokin se eyo taa naan se ting γεν daayum. Maakn Kitapm ken Raa dooko ute jeege do dokin

se, jee tɛdn sɛrkɛ Raa ki se daayum naade lee tɔl mooso taa Raa aden tɔl kusinɛ. Num gan al-Masi se ɛd ron sɛrkɛ taa kusin jeege jɛ-kalan sum ɔ gen sɔrɔkina. Taa naan se ɓo ɓorse jee al-Masige se injga do doob ken kiji ɔ naade se 'kɔn tɛrl ute mɛtde ey sum. Bin ɓo kaal maakɗ gen jee do dɔkin se taaddesin taa aden tɛdn saada (kon 11-12). Saadn ken naan taadden ese ɓo ken edden kaay kaama maakɗ nakge tun ɔn ken aan dode ki ute nakɗ naam ken ɓorse aan dode ki se kici.

**Raa taadjeki ute taar Gooniɗa*

¹ Do dɔkin se, Raa lee taado ɓugjege tu ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki se mɛt dɛna ɔ ute doobm jeege dɛna.

² Gan ɓorse se maakɗ ɓiige tun kaam mɔɔn ara se, naan taadjekiga ute doobm Gooniɗa ɔ Gooniɗ se ɓo, naan bɛɛr ɔndiɗo ɔ ɛdinga nakge paac kaam jina. Ɔo ute doobm Gooniɗ se ɓo naan aalo nakgen ɓaa se paac kici.

³ Goon ese se ɓo ken taad *nookɗ Raa ken wɔɔr gɔtɔ kelɛɗ ɔ naan se tec Raa mala mala. Ute taar naan ken ɔk tɔɔgɔ se ɓo, nakgen ɓaa se paac naan tɛdde utu tinɗ gɔtde ki. Ken naan jaay tug *kusin jikilimge aas sum se, naan ook ɓaa inɗ maakɗ raa ki do ji daam Raa Sidburku ki.

*Isa se naan magal cir *kɔdn Raage*

⁴ Gooniɗ se, Raa ɔndinga raan do kɔdn Raage tu ɔ bin ɓo ro ken Raa ɛdin se, cir gen kɔdn Raage.

⁵ Taa ɓii kalan tap ɓo Raa taad te kɔdin ken gam eyo, ken an deekɗ ɔ:

Naai se, 'Goomuma,

*jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac maam bo
m'Bubi.**

Ter daala kədn Raa kən gam tap bo Raa taadn te
eyo, kən an deekn ə:

Maam se m'tədn Bubi ə naai lə am 'tədn goonuma.†

⁶ Num ter daala, kaad kən naan əlo Goon paragin‡
do duni ki se, naan deek ə:

Ən kəđumge paac kεεgη naanin ki.§

⁷ Gen kəđingε se Raa taad ə:

Naade se jee tədn naabumge,

*naade se tec aan gəə kuulu ə aan gəə rəəη poodo.**

⁸ Num gen Goonin ki se, Raa taadn ə:

Gaar naai Raa se tinj gen daayum,

ə jeeige se lə, naai təədde ute doobm daan ki.

⁹ *Naai lə 'je nakη ute doobina*

*ə nakη *kusiη se naai əəđ undin naatn.*

*Taa naan se bo Bubi Raa, naan əyiga uubu doi ki gen
maak-raapo kən taad ə*

*naai se gaarge ə maakη parige tu se naai bo magal
cirde.†*

¹⁰ Ter Raa deekin daala ə:

*Kese bo naai, Mēje, do kupm mεt ki se naai aalo do
naanə*

ə maakη raa lə naai təđino te jii.

¹¹ *Nakgen se paac utu 'tuju, gan naai se tinj gen
daayum.*

*Deere, maakη raa ute do naanə se utu 'kooy koono
aan gəə kala.*

¹² *Əə naai utu aden tudn aan gəə kala*

* **1:5** Aak KKR 2.7. † **1:5** Aak 2Sam 7.14 ə 1Krk 17.13. ‡ **1:6** Isa
se naan goon paragin kalan lak, gəəsin gəə. § **1:6** Aak Dt 32.43 ə
KKR 97.7. * **1:7** Aak KKR 104.4. † **1:9** Aak KKR 45.7-8.

ፊፊ utu aden pɛɛkɛŋ aan gፊፊ kɛn k'lee k'pɛɛkɛŋ kalge se.
 Num naai ɛ 'tɛrl roi eyo ፊፊ daayum daayum naai injg
 gፊፊti ki.‡

13 ፊፊ taa ፊii kalan tap ፊo Raa taad te kፊፊdn̄ kɛn gam
 eyo, kɛn an̄ deekɛŋ ፊፊ:

'Baado injg ፊo ji daamum ki,
 bini jee taamooyige se maam m'aden 'tɛdn̄ naai ፊo
 king dode ki.§

14 Kፊፊdn̄ Raage se tap ፊo naade nan̄ge? Naade se
 jee kaan̄ naabm Raagen paacɛŋ j'ፊፊŋ j'aakden eyo,
 ፊፊ Raa ፊldeno se taa noogn̄ jeegen kɛn Raa utu aden
 kaaja.

2

*J'ፊፊnten kuum kaalki taar *Raa se naan̄ ki*

¹ Taa naan̄ se ፊo, taargen naajege k'booyin̄kiro
 se, j'ፊፊkin̄ki ፊፊፊ cir daala, ey num sፊፊm j'aki kiign̄
 ፊፊoob ki.

² K'jeelki taar kɛn *kፊፊdn̄ Raage taado do dፊፊkin̄
 *Musa ki se, ፊk tፊፊgፊ do jeege tu paac ፊፊ jeegen jaay
 baate kuuno taar se lፊ baate king do ki se, jee bin
 se do *kusiŋ kɛn naade tɛd̄ se, Raa dabardenoga ute
 ፊፊoobiፊa.

³ Anum naajege se, k'booyin̄kiga taar naan̄ kɛn
 aajjeki ፊፊ taar naan̄ se ɛ cir gen̄ kፊፊdn̄ Raagen taado
 Musa ki se. Bin num kɛn taar se jaay naajege
 k'j'uum j'aalinkiga naan̄ ki num, naajege kic j'aki
 kፊፊŋ kaan̄ kፊፊtn̄ dubar kɛn se eyo. Mɛtn̄ taar kaajjege
 se, Mɛljɛge Isa ፊo uuno mɛtiŋ taado deete ፊፊ jee kɛn
 booyo taariŋ naan̄ taado se ፊo, taadjeki ፊፊ taaringe
 se, taargen mɛt ki.

‡ 1:12 Aak KKR 102.26-28. § 1:13 Aak KKR 110.1.

⁴ Ɔo Raa mala taadga tal ɔɔ taar ara se taar mɛt ki ute doobm nakɲ kaakɲ jeele ɔɔ ute nakgen naan̄ tɛdɪn̄ deel doa, ɔɔ ute napar nakɲ-kɔɔbgen naan̄ tɛda ɔɔ bin ɓo naɲa naɲa kic Raa ɛdɪnga *Nirl Salal aan gɔɔ kɛn naan̄ maakiɲ jen ro ki.

Isa se naan̄ Debm Kaajjege

⁵ Anum duni kɛn utu aɗe ɓaa jaay kɛn naaje k'taadn̄ mɛtiɲ ɓɔrse se, 'kɔɲ tɛdn̄ kaam ji *kɔdn̄ Raage eyo.

⁶ Num maakɲ Kitap ki se, nam kalan̄ taadga tal ɔɔ:

*Debkilimi se tap ɓo naan̄ naɲa kaca jaay ɓo kɛn naai
Raa saapm don̄ ki,
goon debkilimi se tap ɓo aas dī jaay ɓo naai aakiɲ
don̄ ki se?*

⁷ *Kaadn̄ kɛn naai 'tɛd̄ debkilimi ɔɔpo baata aas te kɔdn̄
Raa ey se, cɔkɔ sum.*

*Tɛr naai ɓo *'nookiɲa ɔɔ 'magaliɲ aan gɔɔ gaarge.*

⁸ *Nakgen paacɲ naai aaldeno se naai ɲɲiɲsiɲga
kaam jina.**

Kɛn Raa jaay ɛdɪnga nakge paac kaam jɪɲ se, ne dɪm jaay Raa ɛdɪɲ te kaam jɪɲ ey se, gɔtɔ. Naɓo ɓɔrse nakge se paac naajege j'aakiɲki ute kaamjege se aan gɔɔ tɛd̄ te kaam jɪɲ ey ɓɔrtɔ.

⁹ Gaɲ naajege j'aakki Isa se, kaad̄ kɛn Raa tɛdɪno jaay naan̄ ɔɲ roɲ ɔɔpo baata aas te kɔdn̄ Raage ey se, cɔkɔ sum. Taa naan̄ dabaro ɔɲ roɲ ooy se, ɓɔrse se, Raa nookiɲga ɔɔ magaliɲga aan gɔɔ gaarge. Bin ɓo ute bɛɛ Raa se, naan̄ ooyo taa jikilimge paac.

¹⁰ Raa se aalo nakge paac ɔɔ ɓɔɔbde tiɲg gɔtɛde ki. Bin ɓo Raa je ano ɓaa ute gɛniɲge dɛna taa 'kɛnd

* **2:8** Aak KKR 8.5-7.

maakŋ nookiŋ ki. Taa dubar Isa ɔŋo se ʒo, Raa tɛdŋ naaŋ tɛd aas naabiŋ ute doobiŋa. Isa se naaŋ ʒo debm tɔɔf ɔlde gɔtn kaaj ki.

11 Taa Isan kɛn debm tugŋ *kusiŋ jeege ute jee kɛn naaŋ tugde kusindege se, naade paac Bubde Raa kalaŋ ese sum. Taa naaŋ se ʒo kɛn Isa danɔde ɔɔ naade k'gɛnaange se kic ʒo, sɔkɔŋ tɔɔliŋ eyo.

12 Taa naaŋ se ʒo Isa deek Raa ki ɔɔ:

Maam se m'utu m'taadŋ taa naai gɛnaamge tu;
ɔɔ gɔtn kɛn jeeige jaay tusnga se, maam m'ai tɔɔm
daande ki.†

13 Ter Isa taad daala ɔɔ:

Maam se m'utu m'kɔnd maakum doi ki.‡

Ter naaŋ taad daala ɔɔ:

*Maam m'utu ara ute gaangen kɛn naai Raa ɛdumo
se.§*

14 Bin ʒo aan gɔɔ gaan jikilimge paac ɔk daa roa ute mooso se, naaŋ kic ʒo ɔk daa roa ute mooso tecde naade se kici. Bin ʒo ute kooy Isa se, Iblisn, debm tɔkŋ mind jeege, naaŋ ʒo debm kɛn ʒaano ute yo do jeege tu se, tɔɔgŋ naaŋ ɔk se, Isa nanjinsinga tak.

15 Bin ʒo jeege tɔŋg aan gɔɔ bulge taa naade beer yo ki se, naaŋ aden kɔŋ kɔɔdn dode.

16 Deere k'jeelki, naaŋ ʒaado gɛn noogŋ kɔdn Raage eyo, num naaŋ ʒaado se gɛn noogŋ mɛtjil *Abraamge.

17 Taa dɪ naaŋ tɛd ron debkilimi tec naajege gɛnaange mala mala, bin ʒo naaŋ tɛd *magal debm tɛdn serke Raa ki debm bɛɛ ɔɔ tuj ɔrmiŋ eyo gɛn tɛdn

† 2:12 Aak KKR 22.23. ‡ 2:13 Aak Eza 8.17. § 2:13 Aak Eza 8.18.

naabm Raa. Taa naan se bo naan εd ron *serke gen taal kusin jeege.

¹⁸ Deere, Isa se naan dabaroga εε onoga nakn naama; taa naan se bo naan an kaasa gen naakn jeegeen nakn naama aan dode ki.

3

*Isa se naan cir *Musa*

¹ Gennaamge, *Raa dan seno taa aki tedn jee naange. Taa naan se bo andki saapse do Isa ki, naan bo debm kaaan naabm Raa εε debm tedn serkn magal gen Raa. Naan bo εkjeki taasa ute Raa εε do nakge tun se bo, naajege k'j'aalki maakjege do ki εε k'taadki naan jeege tu.

² εε Isa se Raa beεr andin gen tedn naabina εε maakn naabin ki se naan tuj te ormin eyo, aan gεε Musa ken tedo naaba maakn *Bee Raa ki paac jaay tuj te ormin ey se*.

³ Kεse doobina ken Isa jaay *nookin eem cir gen Musa se tec aan gεε debm kεbm bee ken k'nookin cir bee ken naan εεo.

⁴ K'jeelki, bee tak bo εk mel kεbin kεbina, num mel kεbm nakgen baa se paac se, naan Raa.

⁵ Maakn Bee Raa ki paac se, Musa tedoga naaba tuj te ormin eyo εε naan tedo naabin se aan gεε debm tedn naaba gen taadn jeege tu nakn ken Raa utu aden taadn metin naan ki.

⁶ Num gan *al-Masi se, naan Goono, Goon ken tuj te ormin eyo εε Bee Raa paac se Raa oninsinga kaam jinε. εε naajege se bo aan gεε k'bee naana

* 3:2 Aak Nmb 12.7.

ken naajege jaay k'beerki eyo ɔɔ j'ɔndki dojege don
ki ute maak-raapo se.

Raa 'kɛdn ɡɔtn tɔɔl maaka jeenge tu

⁷ 'Booyki taar ken *Nirl Salal taad maakɲ Kitap
ki ɔɔ:

Jaaki jaay ken 'booykiga mind Raa num,

⁸ ɔnten 'tɛdki do mɔŋɡɔ

*aan ɡɔɔ ken do dɔkiŋ bugsege baate tooko taariŋ se
ɔɔ naan ken se, naade naaminoga do kɔd-baar ki.*

⁹ Ter Raa taad ɔɔ:

*Ute nakgen bɛɛ maam m'tɛdo baara si-sɔɔ se kic bo,
bugsege naamumo ɔɔ naade je am 'kaakɲ mɛtuma.*

¹⁰ Taa naan se bo maam maakum taarum do jeege
tun ese

*ɔɔ maam m'taad ute maakum m'ɔɔ: Jee se le daayum
lee tɛrlum naaga*

ɔɔ nakɲ maam tɛd se le, naade booy ɔk eyo.

¹¹ Ken maakum taarum se, maam m'naam taarum
m'ɔɔ:

*Jee se 'kɔŋ kend ɡɔt ken maam m'daapiŋ ɡɛn tɔɔl
maaka se eyo.†*

¹² Genaaŋge, ɔndki kɔndɔ nam ɔnte kɔŋ maakiŋ
'tɛdn aak kusu ken an kɔliŋ naan 'tookɲ kaal
maakiŋ do Raa ki eyo ɔɔ tɛrl naaga Raa ken zɛɛr se.

¹³ Gaŋ kaad ken naase utu 'tingki ting maakɲ
kaad ken Raa danɲ *jaaki* se, bii-raa ɛdki kaay
kaama naapge tu, ɔnten kaanɲki rose dala ute
*kusina ɔɔ ɔnten 'tɛdki do mɔŋɡɔ.

¹⁴ Anum ken naajege jaay kaal maakjegen do
kupm mɛt ki se jaay j'ɔkiŋki tɔɔɡɔ bini do taar tɔɔliŋ
ki se ute naan se, naajege j'aki tɛdn naaba kalaŋ
ute *al-Masi.

† 3:11 Aak KKR 95.7-11.

15 Bin 6o Kitap taad ɔɔ:

*Jaaki jaay kɛn 'booykiga mind Raa num,
ɔnten 'tɛdki do mɔŋgɔ*

*aan gɔɔ kɛn do dɔkiŋ bugsege baate tooko taariŋ se
ɔɔ naan kɛn se, naade naamiŋo do kɔd-ɓaar ki.‡*

16 Anum jeegen booyo taar Raa jaay baate tooko
ɔɔ tɛrlo naaga Raa ki se, tap 6o nange? K'jeelki jee-
gen se 6o kɛn jeegen paacŋ *Musa ɔɔddeno maakŋ
taa naan Masar ki.

17 Maakŋ ɓaarge tun si-ɔɔ se tap 6o, Raa maakiŋ
taariŋ do nange tu? K'jeelki, Raa se maakiŋ taariŋ
do jeege tun tɛdo kusin jaay ooyo do kɔd-ɓaar ki
se§.

18 Ɔɔ jeegen kɛn Raa naam taariŋ rode ki ɔɔ:
naade se kɔŋ kɛnd gɔt kɛn maam m'daapiŋ gen tɔɔl
maak ki ey se, tap 6o nange? Naade se 6o jee kɛn
baate tooko taar Raa ɔɔ tɛrliŋo naaga se.

19 Bin 6o k'jeelki, naade se jaay ɔŋ end te gɔt kɛn
Raa ɗaapiŋ gen tɔɔl maak ey se, taa naade se baate
tooko kaal maakde don ki.

4

1 Do dɔkiŋ se, *Raa taad jeege tu ɔɔ utu ade kɛdn
gɔtn kɛn naan ɗaapiŋga ɗaap gen jamaka se ɔɔ
ɓorse kic gɔtn se utu booy jeege. Bin num ɔndki
kɔndɔ nam ɔnten tɛdn *kusiŋa jaay kɔŋ ron 'kɔɔpm
kaam mɔɔtn jaay 'kɔŋ kɛnd gɔt kɛn ese ey se.

2 Naajege kic 6o k'booykiga Labar Jiga aan gɔɔ
jeegen tiŋgo do kɔd-ɓaar ki. Naade se booyga taar
se, naɓo taar se tɛd te dim maakde ki eyo, taa naade
baate tooko kaal maakde do taar kɛn ese se.

‡ 3:15 Aak bersege 7, 8. § 3:17 Aak Nmb 14.29, 32.

³ Naḅo naajegen j'aalkiga maakjege do labar ken jiga se, j'aki kəŋ kənd gət ken Raa daapinga daap gen tɔl maaka se. Ey num jee ken baate kaalo maakde se, Raa taad ɔɔ:

Ken maakum taarum se maam m'naam taarum m'ɔɔ:

*jee se kəŋ kənd gət ken maam m'daapiŋ gen tɔl maaka se eyo.**

Kese ɓo taar ken Raa taado kaad ken naan aalo do naanja ɔɔ nanjo naabiŋ se, ey num bii gen jamaka se utu tap.

⁴ Bin num gen bii k-cilige tu se maakŋ Kitap ki se gət kaam kalaŋ nam taadga taad ɔɔ: Bii mεce se Raa tɛd nan naabiŋ paac ɔɔ: *Bii k-cilige tu se, naan jamakŋ ro ki.†*

⁵ Ɔɔ daala gətn ese se kic taad ɔɔ: *Jee se kəŋ kənd gət ken maam m'daapiŋ gen tɔl maaka se eyo.‡*

⁶ Bin ɓo Raa se uunoga doa gen jee mɛtinge se ɔk doobo gen kənd gət ken naan daapinga daap gen jamaka se. Num gan jee ken booyo Labar Jiga deet deetn jaay baate tookŋ taar Raa se, naade se 'kəŋ kənd gət ken ese se eyo.

⁷ Taa naan se ɓo Raa ɔndga bii kuuy ken naan danŋ jaaki. Ken Raa ɔnd bii ese se, gaan *Israelge se tɛrlga tɛrl naaga Raa ki daaniŋ dɔkga jaay naan taaddeno maakŋ Kitap ki ute taar Gaar *Daud ɔɔ: *Jaaki jaay ken 'booykiga mindiŋ num, ɔnten 'tɛdki do-məŋgɔ§.*

⁸ Jɔsue jaay ɔloga gaan Israelge taa naan ken naade saap ɔɔ gətn jamak ken mala mala num, deere bin

* 4:3 Aak KKR 95.11. † 4:4 Aak Jɛn 2.2. ‡ 4:5 Aak KKR 95.11.

§ 4:7 Aak Keem Kaa Raa 95.7-8.

se, Raa kəŋ taadn̄ taa bii gen jamakŋ ken kuuy ey sum.

⁹ Bin 6o aan gɔɔ Raa nan̄ naabiŋa ɔɔ jamakŋ bii k-cilige tu se, jee Raage kic Raa utu aden kedn̄ gɔtn̄ jamaka bin kici.

¹⁰ Taa debm jaay endga gɔt ken Raa daapiŋ gen jamaka se, naan̄ se nan̄ga naabiŋa ɔɔ jamakŋ aan gɔɔ Raa ken nan̄ naabiŋ jaay jamakŋ ro ki se kici.

¹¹ Bin se j'aayki kaamjege gen kend maakŋ gɔt ken Raa daapiŋga daap gen jamaka se; j'ɔndki kɔndɔ maakjege tu se, nam ɔnte naajŋ taara aan gɔɔ gen gaan Israelge sɔm an̄ kɔlin̄ 'kooon̄ jaay 'tookŋ taar gen Raa ey se.

¹² Taa taar Raa se naan̄ in̄g zεεε ɔɔ ɔk tɔɔŋ ken ɔs maakŋ jeege. Ɔɔ naan̄ se aat cir gɔrd-jerle ken taariŋgen di paac taat ranan ranan se. Naan̄ end maakŋ nakge tun maakŋ ro debkilim ki se paac, naan̄ end bini ɔŋ cεŋge, saapa ɔɔ koa. Nakŋ maakŋ saapjege tu ute kengen naaje k'jeki se, naan̄ 6o jeel nan̄in̄ tak ɔɔ lee taadjeki metin̄ naajege tu.

¹³ Nakge paac se Raa 6o aaldeno ɔɔ debm jaay Raa ɔŋ aakiŋ ey se, gɔtɔ. Naan̄ Raa ki se nakŋ ko k'kɔyiŋ tap 6o gɔtɔ; nakge paac tood tal. Ɔɔ naan̄ Raa ki se 6o, nan̄a nan̄a kic 6o '6aa taadn̄ metn̄ taariŋ taariŋa.

*Isa se *magal debm tɛdn̄ serke Raa ki*

¹⁴ Taa naajege se j'ɔkki debm tɛdn̄ serkŋ ken magal cir jee tɛdn̄ serkgen 6aa se paac. Naan̄ se ook 6aaga maakŋ raa ki cεesn̄ Raa ki. Naan̄ se Isa, Goon Raa. Taa naan̄ se 6o kaal maakjegen do Isa ki jaay k'lee k'taadki metin̄ jeege tu se, j'ɔkiŋki tɔɔgɔ.

¹⁵ Deere, naajege se j'ɔkki debm tɛdn sɛrknj magal kɛn aas kaaknj taa-daayjege. Naan se ɔjoga napan naknj naamge paac aan gɔɔ naajege, naɔo naan se ɔj tɛd te *kusinj eyo.

¹⁶ Bin num j'ɔnten 'ɔeerki, k'ɔaaki gɔtn kaag do Raa kɛn debm ajeki kɛɛjn dojege tu ɔɔ ajeki tɛdn bɛɛ kaad kɛn naaje k'jeki naan aajjeki noogo.

5

¹ *Magal debm tɛdn sɛrke Raa ki tak ɔo k'ɔɛɛr k'l'ɔɔdnj maaknj jikilimge tu gen tɛdn naabm *Raa taa tɔnd ɔaapm jeege naaninj ki. Naan Raa ɔndinj se taa an kɛdn nakge *sɛrke ɔɔ kɔjn mooso taa *kusinj jeege.

² Magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se, naan kic ɔo ɔk tɔɔg eyo aan gɔɔ jikilimgen ɔaa se paac, taa dɪ jeegen jeel ɔk mɛtn doobm Raa eyo ɔɔ tɛdn nakgen mɛt ki ey se, naan aden kɛɛjn doɔe ki.

³ Aan gɔɔ naan kic ɔk tɔɔg ey se, naan 'kɛdn sɛrke Raa ki taa kusinj jeege sum eyo, num taa kusinj naan malinj kici.

⁴ Naan se kalinj ki sum ɔo 'kɔnj kuun ronj raan gen tɛdn magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se eyo, num magal debm tɛdn sɛrke Raa ki se, Raa mala ɔo bɛɛr ɔɔdnj aan gɔɔ kɛn naan bɛɛr ɔɔdo *Aarun do dɔkinj se.

⁵ Bin ɔo *al-Masi kic naan mala ɔo uun ronj raan gen tɛdn magal debm tɛdn sɛrke Raa ki eyo. Num naan se Raa ɔo bɛɛr ɔɔdnj ɔɔ deekinj ɔɔ:

*Naai se Goonuma,
jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac, maam ɔo
m'Bubi*.*

* 5:5 Aak KKR 2.7.

6 Ɔo gət kuuy maakŋ Kitap ki kic Raa taadga taad ɔo:
Naai se debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gɛn yemiŋa aan gɔo
Mɛlkisɛdɛk.†

7 Kɛn Isa iŋgo do naaŋ ki se, naaŋ tɔnd mɛta, eem
 nɔɔ ɔɔ tɔɔyɔ ute kaa-maane mɛtn Raa ki naaŋ kɛn je
 num aŋ kɔŋ kaajŋ maakŋ yo ki. Ɔo Raa se booyiŋga
 keemiŋa taa naaŋ se debm took uun taariŋa.

8 Isa se naaŋ ɓo Goon Raa. Ute naaŋ se kic ɓo
 naaŋ aakoga dɔubar ɔɔ ute dɔobm se ɓo naaŋ deel
 ronɔ gɛn tookŋ kuun taar bubina.

9 Ɔo Raa tɛdiŋo naaŋ tɛf aasoga naabiŋ paac ute
 dɔobiŋa ɔɔ naaŋ tɛdga debm *kaajŋ gɛn daayum
 gɛn jeegen paacŋ took uunga taariŋa.

10 Anum Raa se taadga tal ɔɔ naaŋ se magal debm
 tɛdn sɛrkɛ Raa ki aan gɔo Mɛlkisɛdɛk.

Kaal maakse se ɔkiŋki tɔɔgɔ

11 Do taarge tun se, naaje j'ɔk taarge dɛna gɛn
 taada, naɓo kɛn j'asen taadŋ mɛtiŋ se tɛdjen ɔŋŋɔ,
 taa naase se 'tɛdkiga jeegen 'booy ɔkki taara yɔkɔf
 eyo.

12 Ey num do dɔkiŋ tap ɓo naase k'dooyesenoga
 dooy nakgen se ɔɔ bɛɛki num, naase kic aki tɛdn
 jee dooy jeege, naɓo maam m'aakse naase se 'jeki
 j'asen dooy ute nakgen kɛn k'lee k'dooy jeegen kɛn
 utu aal kaal maakde do Raa ki. Anum ɓɔrse kic ɓo,
 maam m'aaksen naase se 'jeki ɓo j'asen kɛdn sia,
 ey num kɔsgen deer se, naase ɔŋ aasiŋki eyo.

13 K'jeelki, debm utu aay kaay si se naaŋ goon
 k'taace; debm bin se 'kɔŋ bɛɛr kuun nakŋ ute
 dɔobiŋ eyo.

† 5:6 Aak KKR 110.4 ɔɔ *Ebrege koŋ 7 kici gɛn Mɛlkisɛdɛk.

14 Num gan kəsn deer se gɛn jee magala. Ɔə naade se jeel ək nakɲ jiga əə nakɲ kɛn *kusiŋa, taa nakgen se naade lee tɛdɪŋ tɛɗa.

6

¹ Bin ɓo mɛtn taar *al-Masi kɛn k'dooy jeegen utu aal kaal maakde doŋ ki se, j'əŋiŋki kiŋg gətiŋ ki aan gəə kɛn do kuun mɛt ki, num naajege se, k'ɓaaki ute naanjege taa j'aki tɛɗn jee magala. J'əŋten tɛrl do nakge tun do kuun mɛt ki se aan gəə: kɛn gɛn tɛrl naaga do nakge tun ajenki kəl yo ki əə j'aalki maakjege do *Raa ki;

² j'əŋte kiŋgki do dooy gɛn napar tugɲ ɗaapm ro naan Raa ki əə gɛn tənd ji do jeege tu taa Raa aden tɛɗn bɛɛ; j'əŋten kiŋgki do taar kɛn Raa taad əə jeegen ooyga kooy se utu duru daan yoge tu əə taar kɛn Raa utu kəjɲ ɓəəɓ kaam məətn gɛn sərəkiŋa do jeege tu.

³ J'əŋten kiŋgki gətn ese sum, num k'ɓaaki ute naanjege aan gəə kɛn Raa maakiŋ jen ro ki.

⁴⁻⁶ K'jeelki, jeegen tɛrlga tɛrl naaga Raa ki əə ɛndga maakɲ *kusiŋ ki se, ey num naade se aakoga gətn wəə kɛn iɪŋo gətn Raa ki, əŋga nakɲ nijim kɛn Raa ɛɗ jeege tu, əŋga *Nirl Salal ute jee Raage kici, naade naam əkga taar Raa se nijimi, naade jeelga kiŋg kiji ute al-Masi se ək təəgə ɓəse əə naan ki əə ute naaŋ se kic ɓo, kɛn naade jaay tɛrlga naaga Raa ki se, ɗoobm je kəŋ kuuy jaay naade ade tɛrl maakde əə j'andeno tɛrl gətn al-Masi ki daal se, gəɓ. Taa jee se, aan gəə naade malinge ɓo tup təl Goon Raa se ro kaag ki daala əə naade tɛrl əliŋga maakɲ səkəŋ ki naan jeege tu.

⁷ Aakki maakŋ-gətn jaay maane bəoy daayum maak ki se kən nakŋ kəsin̄ maak ki jaay oojga jiga məl maakŋ gət ki se, gətn se, Raa tedin̄ bεεŋa.

⁸ Num kən maakŋ-gətn se jaay iin̄ muge ute kərəndge sum num, maakŋ-gətn ese se ooj te dim ey se, gətn se Raa an̄ naama ə j'an̄ toocŋ naatn gen sərəkina.

⁹ Jee maak-jemge, kən naaje k'taad bin kic 60 naaje se k'jeele naase se utu ingki do doob kən jiga kən asen kaaja.

¹⁰ Taa Raa se naan̄ debm təd nakge ute doobina ə naan̄ kəŋ dirig eyo naabm kən naase 'tedin̄kiro ute maak-jea taa naana genaasege tu ə bərse kic naase utu 'lee 'tedin̄ki təd se.

¹¹ Anum naaje se k'je maakse ki se naŋa naŋa kic 60 nakgen naan̄ 'təd bərse se ənte kəŋina, num aay kaamin̄ ənd don̄ do nakŋ kən naajege j'əndki dojege do ki kən utu kaan ute doobina bini kaan do taar təolin̄ ki.

¹² Ənte 'kərki, aayki kaamse, uunki doobm jee kən aal maakde do Isa ki ə aay kaamde do ki ə ute nakgen se 60 naade utu 'kəŋ nakŋ bεε kən Raa taad ə utu 'kedn̄ jeenge tu se.

Nakŋ kən Raa taad ə kedn̄ jeenge tu se deere utu 'kaana

¹³ Naase 'jeelki do dəkŋ se, Raa taadoga taad ə utu kedn̄ naka bugjege tu *Abraam ki. Kaad kən naan̄ taadin̄ taar se, naan̄ naam taarin̄ ute ron̄ mala taa nam jaay magal cirin̄ naan̄ Raa se, gəto*.

¹⁴ Naan̄ taadin̄ tal ə: *Deere, maam se m'ai tedin̄ bεε dena, ə m'ai diril̄ metjili 'tedn̄ den aak eyo.*†

* **6:13** Aak Jen 22.16. † **6:14** Aak Jen 22.17.

15 Taar ken Raa taad Abraam ki se, Abraam aay kaamin booyinga dena do aal maakin paac do ki do ute naan se, Raa baado edin nakn ken naan taadino do an ked se.

16 Ken jikilinge jaay baa baa naam taarde se, naade naam ute ro debm ken magal cirde; bin bo taarde se naade tolin ute naam ken naade naam taarde se.

17 Bin bo jee ken Raa taadoga taad do utu aden ked naka se, naan taaddesin tal cir daala do naan se 'kon terl taarin kuuy eyo. Taa naan se bo do taar ken ese se, naan naam taarin do ki.

18 Ute nakgen ken naan taad do utu aden keda do ute naam taarin ken naan naam se, k'jeelki ute nakgen di ese se, Raa se 'kon tedn taar-koo eyo. Bin bo naajegen ken j'onkiga gotn koomo gotin ki se, taaringen di se bo ken edjekiga kaay kaam mec, ken ajeki kol j'aki kond dojege tak do nakge tun ken naan taadjeki do utu ajeki ked se.

19 Aan go maal ken togo ken lee gak daar markaba se, kond do naajege kic bo ted kingjege se togo gan tec bin kici. Do kond do ese se end bini deel kal deer ken k'gaan gotn *Bee Raa ken *salal‡ do naan se baa bini aan gotn Raa ki mala.

20 Gotn ese se bo Isa endo naanjege tu do naan endo se taa naajege kici. Do naan ted naan ese se, taa naan 'tedga *magal debm tedn serke Raa ki gen daayum aan go Melkisedek.

7

*Melkisedek se naan garge do *debm tedn serke Raa ki*

‡ 6:19 Aak Mt 27.51.

¹ Mɛlkisɛdɛk se naan̄ ɓo in̄go gaar gɛn̄ gɛgɛr Salem ki ɔɔ debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ gɛn̄ *Raa Taaro. Kaad̄ kɛn̄ *Abraam̄ iin̄o gɔt̄ kɛn̄ naan̄ tɛdo bɔɔro ute gaaringe jaaȳ ɓaado ɓaa se, Mɛlkisɛdɛk ɓo dɔɔdina ɔɔ ɔɔdin̄ ɓooro.

² Abraam̄ nakgen̄ jigan̄ naan̄ tɔso gɔtn̄ bɔɔr ki paac se, naan̄ nigin̄ gɔto kaam̄ sik ɔɔ kɛn̄ kaam̄ kalan̄ se, naan̄ uun̄ ɛdin̄ Mɛlkisɛdɛk ki*. Nak̄n̄ kɛn̄ maam̄ m'je taadn̄ deet se: Ro Mɛlkisɛdɛk se je deek̄n̄ ɔɔ: Gaar kɛn̄ tɛd̄ naka ute doobina. Ɔɔ tɛr naan̄ se Gaar gɛn̄ gɛgɛr Salem†, kɛse je deek̄n̄ ɔɔ: Gaar kɛn̄ ɛd̄lapia jeege tu.

³ Ɔɔ Mɛlkisɛdɛk se, Kitap̄ taad̄ te taa bubiñ̄ eyo, taa kon̄ eyo, taa metjilin̄ kɛn̄ naan̄ teec̄no ro ki eyo, ɔɔ taa koojin̄ eyo ɔɔ taa kooyin̄ eyo. Anum̄ naan̄ se tec̄ Goon̄ Raa ɔɔ naan̄ se debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki gɛn̄ daayum.

⁴ K'saapki tu do Mɛlkisɛdɛk ki, naan̄ se magal̄ aak̄ eyo bini Abraam̄ kɛn̄ metjil̄ gaan̄ *Israelge baago do naan̄ ki se kic̄ ɓo, nakgen̄ jigan̄ naan̄ tɔso gɔtn̄ bɔɔr ki se, naan̄ nigin̄ gɔto kaam̄ sik ɔɔ kɛn̄ kaam̄ kalan̄ se, ɛdin̄ naan̄ ki.

⁵ Maak̄n̄ *Ɔo Taar kɛn̄ Raa ɛdo Musa ki se, maak̄n̄ metjil̄ gaan̄ Lɛbigɛ tu se, jee metinge se jee tɛdn̄ sɛrkge Raa ki ɔɔ gaan̄ Israelgen̄ kuuy se maak̄n̄ nakdege tun̄ paac se, naade nigin̄ kaam̄ sik ɔɔ kɛn̄ kaam̄ kalan̄ se ɛdden̄ naade ki. K'jeelki, naade se kic̄ gɛnaa naapge ɔɔ naade se paac teeco metjil̄ Abraam̄ ki.

⁶ Anum̄ Mɛlkisɛdɛk se naan̄ teeco metjil̄ gaan̄ Lɛbigɛ tu eyo, naɓo Abraam̄ niḡ nakinge kaam̄ sik

* **7:2** Aak̄ Jɛn̄ 14.17-20. † **7:2** Ro Salem se je deek̄n̄ ɔɔ: lapia.

ᵋᵋ kēn kaam kalan se, εdīn naan ki. Ɔᵋ ter naan ᵋᵋdīn ᵋᵋoro Abraam kēn Raa taadīnga taad ᵋᵋ utu an kēdn nakge se.

⁷Deere k'jeelki, debm magal ᵋᵋ ᵋᵋd'ᵋᵋoro deb kēn baata.

⁸Gen metjil gaan Lebigen kēn k'lee k'nig nakge kaam sik jaay kēn kaam kalan k'lee k'j'εdden se, naade se jikilingen lee ooyo aan gᵋᵋ jee ᵋaa se paac; Melkiseᵋdek kic ᵋnga ᵋεdīna aan gᵋᵋ naade se, naᵋᵋ Kitap taad ᵋᵋ naan se utu īng zεεε.

⁹Lēbi ute ᵋᵋobm metjil naan se, ᵋᵋrse kic gaan Israelge lee nig nakdege gᵋᵋᵋ kaam sik ᵋᵋ kēn kaam kalan se, naade utu lee εdden. Bin num j'aki taad j'ᵋᵋki dī: Lēbi mala kic ute metjilin se, ute ᵋᵋobm ᵋugde Abraam se, nakdegen k'nigin gᵋᵋᵋ kaam sik se, kēn kaam kalan se naade εdoga Melkiseᵋdek ki.

¹⁰Deere, kaad kēn se Lēbi j'oojin te ey ᵋᵋrtᵋ, num naan kēn se, naan utu durn ᵋugin Abraam ki kaad kēn Melkiseᵋdek ᵋaado ᵋᵋᵋᵋd ute ᵋugin Abraam se.

Isa se naan debm tēdn serke Raa ki aan gᵋᵋ Melkiseᵋdek

¹¹Maakn *Ko Taar Raa kēn Musa εdo gaan *Israelge tu se, k'jeelki gaan Lēbitge ᵋᵋ kēn Raa ᵋεer tᵋᵋdden gen tēdn *serke Raa ki. Kēn naabde se jaay tēdga ute ᵋᵋobin num, gen dī jaay Raa 'ᵋεer 'kᵋᵋᵋdn debm tēdn serke kuuy aan gᵋᵋ Melkiseᵋdek se? Kēn ᵋᵋobin ki num k'ᵋεer kᵋᵋᵋdn metjil *Aarun ki sum ey la?

¹²Ɔᵋ kēn jee tēdn serkge Raa ki jaay k'pεlekdega ute taa ᵋee kuuy se num, bin se Ko Taar kēn ᵋl k'tᵋndde naade se kic ᵋᵋ j'an pεlekᵋ kuuy tak.

13 Taar se taad̄ ute Məljege Isa ɔ naan̄ se teeco taa ɓee kɛn̄ kuuy. Ɔ taa ɓee naade se nam̄ tap̄ ɓo ɓii kalan̄ tɛd̄ te naabm̄ gɛn̄ tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki eyo.

14 Anum̄ k'jeelki, Məljege Isa se teeco taa ɓee Juda ki. Kaad̄ kɛn̄ *Musa jaay taado taa *jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki se, taa ɓee jeegen̄ ese se, naan̄ taado te taa naade eyo.

15 Daala, taar kɛn̄ k'taadkiro do ki se, ɓorse toodga tal. Debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ kuuy se, aanga ɔ naan̄ se aan̄ gɔɔ Mɛlkisɛdek.

16 Kɛn̄ ɔ jaay naan̄ tɛd̄ *debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki se taa gɛn̄ mɛtjilin̄ do naan̄ ki eyo, num̄ taa naan̄ se ɔk tɔɔgɔ gɛn̄ tinḡ gɛn̄ daayum.

17 Taa naan̄ se ɓo Kitap̄ taad̄ ɔɔ:

Naai se debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki gɛn̄ daayum aan̄ gɔɔ gɛn̄ Mɛlkisɛdek.‡

18 Ko Taar kɛn̄ Raa ɛdo Musa ki se ɔk tɔɔg ey jaay k'pɛlɛkiɲ̄ ute kɛn̄ kuuy se, taa naan̄ se ɔɲ noog te jeege dɛn̄ eyo.

19 Taa Ko Taar kɛn̄ Raa ɛdo Musa ki se ɔɲ tɛd̄ te d̄im̄ aak̄ ɓɛɛ naan̄ Raa ki eyo. Num̄ gan̄ kɔnd̄ kɛn̄ naaje j'ɔndki dojege ɓorse se ɓɛɛ cir paac paac ɔ ute kɔnd̄ do se ɓo kɛn̄ tɛdjeki naajege k'gɔɔrki ute Raa se.

20 Tɛr do ki daala, kɛn̄ Isa jaay Raa ɔndin̄ magal debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ se, Raa naamga naam taarin̄ jaayo. Gan̄ gɛn̄ jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki kɛn̄ kuuy se, Raa ɔɲ naam te taarin̄ eyo.

21 Anum̄ Isa se kɛn̄ Raa jaay ɔndin̄ debm̄ tɛdn̄ sɛrkɛ se, naan̄ naam taarin̄ ɔɔ:

Maam̄ Raa Mɛlɛ se, m'naamga naam taaruma ɔɔ taarum se m'an̄ kɔɲ tɛrl̄ kuuy eyo, m'ɔɔ:

‡ 7:17 Aak̄ Jɛn̄ koɲ 13 ɔ KKR 110.4.

Naai se 'tedga debm tedn serke Raa ki gen daayum. §

22 Taa naan se bo ute Isa se kic bo, naajege k'jeelki *dookη ken Raa dook ute naajege se jiga cir paac paac.

23 Ter daala, jee tedn serkge se k'tolga dena, na bo yo se aη aηde te gen tedn naabde se gen daayum eyo.

24 Num gan Isa se, naan ting gen daayum do naabin ken naan lee ted se kic le ting gen daayum.

25 Taa naan se bo jee ken baado naan Raa ki ute doobm naan se, Isa ok toogō ken aden kaajη gen sorakiηa, taa naan se daayum ting zεεε gen tond metn Raa taa naade.

26 Isa se naan bo *magal debm tedn serke Raa ki ken doodjeki naajege tu. Naan se debm *salal, ok tuj eyo do ok *kusiη eyo. Anum ne dim jaay aη tum ute jee kusiηge tap bo gōto do naan se Raa uun baansinga raan andinga do nakge tu paac.

27 Do naan se aan gōō magal tedn serke Raa ki ken do dokiη se eyo. Naade se lee ted serke taa kusiη naade malinge jaay bo ted serke taa kusiη gen jeege se. Gan Isa se naan mala ed ron serke je-kalan sum do gen sorakiηa.

28 Magalgen jee tedn serke Raa ki ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki tondde se, naade se jikilinge sum do naade se ok tujū naan Raa ki. Anum taar ken Raa jaay naam taariη se baado end gōō Ko Taar ken Raa edo Musa ki do taar se bo ken ted Isa ted magal debm tedn serke Raa ki gen daayum. Gooniη se bo ted nakge paac aasiη ute doobiηa.

§ 7:21 Aak KKR 110.4.

8

*Isa se naan̄ 6o *magal debm tēdn̄ serke Raa ki gēn naajege*

¹Booyki! *Ko Taar ken naaje k'taad̄sen metiñ se, keſe 6o napar magal debm tēdn̄ serke Raa ki ken naajege k'j'okki se. Ɔo naan̄ se ookga maakñ raa ki utu iñg do ji daam kaag do *Raa ki ɔo Raa Sidburku 6o gaar magal ken cir nakgen 6aa se paac.

²Isa tēdn̄ naabm *salal maakñ *k̄or̄or Raa ken mala mala ɔo k̄or̄or se jikilimge 6o daapiñ eyo num Meljege 6o debm daapiña.

³Magal jee tēdn̄ serke Raa ki paacñ ken k'tond̄de se nan̄a nan̄a kic 6o ok nakñ ken naan̄ 'kēdn̄ Raa ki ɔo an̄ k̄ojñ mooso. Bin 6o magal debm tēdn̄ serke Raa ki gēn naajege se kic 'k̄okñ d̄im tak ken 'kēdn̄ Raa ki.

⁴Ken *al-Masi jaay debm do naan̄ ki sum num, naan̄ 'k̄oj tēdn̄ debm tēdn̄ serke Raa ki eyo*, taa kaad̄ ken se jee kuuy utu ken lee eđ nakge *serke Raa ki aan̄ ḡoo ken Ko Taar ken Raa eđo Musa ki taad̄no se.

⁵Naade se 6ee ken naade tēdn̄ naaba maak ki se, naan̄ se kaam nirli sum ɔo tec tec 6o *Bee Raa mala mala ken maakñ raa ki. Bin 6o ken Musa jaay 6aa daap̄ k̄or̄or magal se, Raa dejiñ ɔo: *Aakiñ jiga. 'Baa daapiñ 'tec raa raa aan̄ ḡoo ken maam m'taad̄isiñ do ko ki se.*†

⁶Deere, 6orse, naabm Isa se magal cir paac paac. Taa *d̄ookñ ken Raa d̄ook ute jeege, ute doobm naan̄ se jiga cir paac paac. Ɔo Isa se naan̄ 6o daan̄ Raa ute

* **8:4** Ken Isa jaay 'k̄oj tēdn̄ debm tēd̄ serke Raa ki ey se, taa naan̄ teeco metjil Juda ki. † **8:5** Aak Ekz 25.40.

jeege ɔɔ ute doobm naan se, Raa taadga taad ɔɔ utu
kɛdn nakgen bɛɛ cir paac paac jeege tu.

**Dɔɔkɛn kɛn Raa dɔɔk kiji ute jeege*

⁷ Kɛn dɔɔkɛn kɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkɛn se
jaay tɛd naabiɲ aasga ute doobiɲ num, Raa se 'kɛn
dɔɔkɛn ute jeege kuuy eyo.

⁸ Num kɛn Raa jaay mooy jeenge se taa *kusiɲ
naade tɛd se naan deek ɔɔ:

*'Booyki, maam Mɛɛ m'taadsen m'ɔɔ biigen utu ade
baa naan ki se,
maam m'utu m'dɔɔkɛn kiji ute mɛtjil gaan *Israelge
ɔɔ ute taa ɓee Juda‡kici.*

⁹ *Dɔɔkɛn kɛn maam m'dɔɔko ute naade se
'tec aan gɔɔ dɔɔkɛn kɛn maam m'dɔɔko dɔkɛn ute
ɓugdege se eyo.*

*Kaad kɛn naane se ɓo, maam m'tɔkdeno jide ki
ɔɔ m'tɔɔd m'ɔɔddeno naatn maakɛn taa naan Masar ki.
Gan dɔɔkɛn kɛn maam m'dɔɔko ute naade se, naade
tujga ɔrmde ro ki.*

Taa naan se ɓo maam m'tɛrldeno naaga.

Kɛse ɓo taar Mɛljege taada.

¹⁰ *Tɛr Mɛljege Raa taad ɔɔ: Taa dɔɔkɛn kɛn maam
m'utu m'dɔɔk ute gaan Israelge,
kɛn biigen ade baa naan ki se, maam m'ade kɛdn jeele
gen jeel doobumge*

*ɔɔ doobumge se m'adesiɲ taadn kɔmb maakde ki.
Maam m'aden tɛdn Raade ɔɔ naade tɛdn jee maamge.*

¹¹ *Maakde ki se nam 'dooy naapiɲ ute gɛnaan gen jeel
Raa ey sum,*

*taa jeege paac am jeelum maam Raa,
'kɔnd do gaange tu bini 'kaan do jee magalge tu.*

‡ **8:8** Taa ɓee Juda se maakɛn gaan Israelge tu kici.

12 *Taa ute bεem se, maam m'aden tɔɔl tujdege*

ɔɔ *kusiɔdege se m'an dirigiɔ naatn.* §

13 Kεn Raa jaay dan dɔɔkɔ kεn naan utu dɔɔkɔ ute naade kiji se, naan je taadn ɔɔ dɔɔkɔ kεn naan dɔɔko deet deet se gɔtiɔ deelga; taa nakɔ jaay daaniɔ dɔkga se naan ooyga koono ɔɔ ɔɔpga baata utu 'deele.

9

Raa se tap ɔɔ j'an keem j'ɔɔ di

1 *Dɔɔkɔ kεn *Raa dɔɔko ute jeege deet deet se, ɔk dɔɔbge ute ɔee do naan ki ara gen keem Raa.

2 Taa ɔee se naade daap *kɔrɔr magal ɔɔ gaaniɔ gɔtɔ kaam dio ute kal deere. Gɔtn naan ki se k'daniɔ gɔtn *salal ɔɔ gɔtn se ɔk lɔɔmpɔ kεn ɔk jige cili ɔɔ ɔk tabil, ɔɔ do tabil ki se ɔk mappagen kεn j'edɔnga keɔ *sεrke Raa ki.

3 ɔɔ ɔee maak ki kεn naagɔ kal ki se, k'daniɔ gɔtn salal cir paac paac.

4 ɔɔ gɔtn se ɔk bejeɔε gen daab kεn k'lee k'tɔɔcn nakɔ oot nijimi ɔɔ ɔk *sandukɔ kεn Raa dɔɔk ute jeege do dɔkiɔa ɔɔ sandukɔ se naagiɔa ɔɔ maakiɔa paac k'j'ɔɔyiɔ ute daab. Maakɔ sanduk ki se ɔk nakɔ kεn k'daapiɔ ute daab ɔɔ maakɔ nak kεn se ɔk kɔsɔ kεn k'daniɔ maan*, sirdn gen *Aarun kεn iino pɔɔɔɔ ɔɔ ute tircil kεn k'raanga raɔ ro ki taargen gen Raa dɔɔko ute jeɔge.

5 Do sanduk ki se, naade daap tɔnd *kɔdn Raage dio kεn k'dandε *cerubige* kεn taad *nookɔ Raa. Kɔd Raagen di se ɔk taa bεekɔ keyɔdege kεn deeb taa

§ 8:12 Aak Jer 31.31-34. * 9:4 Maan ara se kɔsn kεn Raa sidɔ gaan *Israelge tu kaad kεn naade tiɔgo do kɔd-ɔaar ki.

sanduk ki se. Do sanduk ki se 6o gōtn ken k'lee k'siikn mooso ken url maakn Raa. Nabo 6orse, maam m'ok gōtn ken m'asen taadn metn nakgen se paac eyo.

⁶ Aan gōo nakge paac naade tōndinga ute doobin bin se, *jee tēdn serke Raage tu bii-raa naade end maakn 6ee ken naan ki se gen tēdn naabde.

⁷ Num maakn 6ee ken maak ki se, magal debm tēdn serke kalin ki sum 6o, maakn 6aar ki se end je-kalan sum. Ɔo ken naan end kend se, naan 6aan ute mooso gen serke jin ki tak, taa *kusiṅina ɔo taa kusin gen jee dengen ken naade tēdin jaay ɔnd eyo.

⁸ Ute nakgen se *Nirl Salal je ajesinki taada ɔo ken jeege jaay utu tēd tēd naabm maakn 6ee ken naan ki rok se, keṣe je deekn ɔo doobm ken jeege an kend maakn 6ee ken maak ki ken gōtn salal cir paac paac se j'utu k'j'ōdḡn te ey 6ortɔ.

⁹ Nakgen se kaam nirli gen nakgen 6orse aanga se. Taa nakgen k'j'ed serke Raa ki ute moosn ken j'oj Raa ki se aas eyo gen tugn daapm maakn debm ken 6aado keem Raa ute doobm ese se.

¹⁰ Nakgen se taad taa kōsɔ, taa kaaye, taa napar tugn daapm roa naan Raa ki ɔo keṣe doobm ken jikilimge 6o lee tēd sum. Nakgen se ɔs aay bini aan kaadn ken Raa 6aado terl nakge paac kiji.

¹¹ Num gan 6orse *al-Masi aanga, naan 6o *magal debm tēdn serke Raa ki ken 6aano ute beḗ ken naajege k'naaminḡiga naam se. Gen tēdn naan ese se, naan end maakn kōrɔr ken magala ɔo salal ken cir kōrɔr do naan ken jikilimge 6o daapin se ɔo kōrɔr se tec aan gōo nakgen Raa aaldeno do naan ki ara ki se eyo.

12 Ken al-Masi jaay end je-kalan gen sarakiṇa maakṇ bee ken *gʷtn salal cir paac paac* se, naan end ute moosn baalge te moosn gaan maraṅge eyo; num naan se eḏ moosn naan malina, bin ʒo naan dugjega dojege gen sarakiṇa.

13 Ken moosn baalge ute gen kas-targe ute burkṇ maraṅ mend k'tʷoliṇa ʷ k'tʷociṇ jaay k'tʷas k'siikiṇ do jeege tun rodege aak kusu naan Raa ki taa rodege se teḏn aak bee naan Raa ki se,

14 met kando moosn al-Masi cir nakgen ese se! Taa al-Masi se naan debm salal ʷk kusiṇ eyo ʷ naan mala eḏ ron serke Raa ki ute tʷoṅṇ Nirl Salal tiṅ daayum se. ʷo ute moosn naan se ʒo, tugjeki maakjege ken ʷk nakgen tʷal ser eyo ken ajeki kʷal yo ki, taa bin jaay ʒo naajege j'aki teḏn naabm Raa ken zεεε.

15 Taa naan se ʒo al-Masi se, naan ʒo debm daan Raa ute jikilimge ʷo ute doobm naan se ʒo Raa dʷok ute jeege kiji. Naan ooy se taa dugṇ do jeege ken tujo kaad ken Raa dʷoko ute jeenge do dʷkiṇ se. ʷo bin ʒo jee ken Raa danḏe se, naade 'kʷṇ beḏḏe maakṇ nakge tun ken Raa bʷoobiṅga bʷob gen daayum jeenge tu ʷo taadḏenga taad ʷo utu adesin keḏ se.

16 Ken deba jaay raanʷo ʷo: ken maam m'ooyga num nakumge se, niginki jeege tu se, debm bin se k'booy ken naan ooyga jaay ʒo, nakiṅge se j'an nigina.

17 Ken taar ken naan raanin se naan ooyga jaay ʒo ʷs aaye; ey num ken naan utu zεεεε se, nam 'kʷṇ nigṇ nakiṅge eyo.

18 Taa naan se ʒo dʷokṇ ken Raa dʷoko ute jeenge do dʷkiṇ se ken jaay k'tʷal te moos ey se, naan ʷk

təəg eyo.

¹⁹ Kən *Musa jaay tus jeege əə naandə ki se naan̄ taaddən tal *Ko Taar Raa ute taargen maak ki kən gən tɛda se, jaay ʒo naan̄ uuno mooso gən gaan maran̄ge ute gən baalge kən k'ɔoldɛ sɛrkɛ se əə naan̄ deepiṇa ute maane, naan̄ tɛrɛɛɛ kamb kaaga kən k'dan̄iṇ isop əə dɔəkiṇ te bɛɛkɪ baatn aac kaace. Naan̄ əliṇ maakɪ moos ki se əə naan̄ siik mooso se do Kitap ki əə do jeege tu.

²⁰ Naan̄ taaddən əə: *Kɛse ʒo moosn kən taad əə Raa dɔəkgɑ ute naase. Naan̄ taadseno doobiṇ se, əkinki jiga.*†

²¹ Tɛr mooso se, Musa siikiṇ ro kərər kən magala əə do nakge tun paacɪ kən k'tɛdn̄ naaba maak ki se.

²² K'jeelki, maakɪ Ko Taar Raa ki se dɛn nakge paac se mooso ʒo kən *tug daapɛ tɛd aak bɛɛ naan̄ Raa ki. Ɔo kən mooso jaay gətɔ se, kusin̄ kic ʒo j'an̄ kəɪ tɔəl eyo.

*Moosn Isa kaliṇ ki sum ʒo əəd *kusiṇ jeege*

²³ Kən nakgen do naan̄ kən kaam nirl nakgen maakɪ raa ki jaay k'tugɛ ute mooso tak jaay tɛd aak bɛɛ naan̄ Raa ki se, nakgen mala mala maakɪ raa ki se kic ʒo je *sɛrkɪ kən bɛɛ cir paac paac tak jaay ʒo aden tugɪ daapm aak bɛɛ naan̄ Raa ki.

²⁴ Anum *al-Masi se ɛnd te maakɪ *Bee Raa kən jikilimge ʒo daapiṇ se eyo. Taa ʒee kən jikilimge ʒo daapiṇ se ɛ, kaam nirl Bee Raa kən mala mala sum. Num naan̄ se ook ʒaaga maakɪ raa ki əə ʒorse naan̄ utu naan̄ Raa ki əə naan̄ ʒo debm naakjege.

²⁵ Ey num *magal debm tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki gən Yaudge se aanga ʒaara tak ʒo naan̄ lee ɛnd maakɪ

† 9:20 Aak Ekz 24.8.

*Bee Raa ki gōtn ken *salal cir paac paac se ute moosn gen maalge. Num gan al-Masi end se gen kedn ron serke 'dool met den eyo.

²⁶ Ken bin ey num, kaadn naane gōtn Raa aalo do naanja sum se, naan dabar 'dool dena. Num naan se baado je-kalan sum bo do taar tōlin ki; naan malin bo ed ron serke Raa ki taa tōl kusiñ jeege.

²⁷ Debkilimi se ooy je-kalan sum o do ken naan ooyga se, naan baa naan Raa ki taa Raa an kojñ booro don ki.

²⁸ Bin bo al-Masi se, naan kic ed ron serke je-kalan sum gen kōodn kusiñ jee den se naatn o ken naan ade baa kuuy se taa kōodn kusiñ jikil-imge ey sum, nafo taa 'kaajñ jeegeen ing aak kaak kaamina.

10

¹ *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se taadjeki bo kaam nirl nakgen beε utu ade baa naan ki sum; keε taad te nakgen mala mala eyo. Anum ute Ko Taar ken Raa edo Musa ki se aanga baara tak bo jeege lee ted *serkñ kaam kalan ese se sum bo *Raa ki, nafo jee ken lee baado naan Raa ki gen tedn serkgen ese se, serkdege se, oñ aasde gen daapde kaakñ beε naan Raa ki eyo.

² Bin ey num jeegeen lee tedo serkgen ese se, kaadn naane *kusiñdege se Raa tugdesinga naatn gen sōrōkina. O naade koñ jeel rode ki naade se jee kusiñge eyo, moōtn naade tedn serke Raa ki taa kusiñdege ey sum.

³ Num gan serkgen ken aanga baara tak bo, naade lee ted se, ute naan se, naade jeel rode ki kusiñdege se utu gōtin ki.

4 Taa moosn kəs-taarge ute gen baalge se, ɔŋ aas te gen kəɔdn kusiŋ jeege eyo.

5 Taa naan se ɓo kaad'ken *al-Masi iino gen ɓaado do naan ki se, naan taad Raa ki ɔɔ:

Moosn maalge ute nakgen k'lee k'j'edi se tap ɓo, naai je eyo, num naai edumo roa.

6 *Maalgen k'tɔalde jaay k'tɔɔcde ute moosn ken k'tɔjo serke taa kusiŋ se tap ɓo, tɔɔli naai ki eyo.*

7 *Anum maam m'taado m'ɔɔ: Aan gɔɔ k'raaŋo do dɔkiŋ maakŋ Kitap ki taa maam se, maam m'ara se, m'ɓaadoga, Raa, taa m'ai ted nakŋ maaki jea.**

8 Deet deet se al-Masi taad ɔɔ: «Naai 'je te serkŋ maalge eyo, gen nakgen j'edi se eyo, ɔɔ naai je te jaay tɔɔl maal j'aisiŋ tɔɔc eyo ɔɔ ute serkgen k'tedi taa tɔɔl kusiŋ jeege se eyo kici, nakgen se naai tap ɓo 'je eyo, taa naade se paac tɔɔli naai ki eyo.» Ey num k'jeelki, serkgen ese se Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadga taad ɔɔ jeege aŋ lee tɔɔda.

9 Ter naan taad ɔɔ: «Maam m'ara m'ɓaado se gen tedn nakŋ ken naai maaki jea.» Bin ɓo doobm ken jeege lee eem Raa do dɔkiŋ se ɔŋiŋga cɛɛs ki ɔɔ naan ɓaanoga ute doobm kuuy gɔɔŋ ki.

10 Isa al-Masi se tɔɔdga nakŋ ken Raa maakiŋ jen ro ki; naan mala ed ron serke Raa ki je-kalan sum gen sɔɔrakiŋa. Ute serkŋ naan se ɓo, naajege k'tɔdkiga jee *salal naan Raa ki.

11 K'jeelki, *debm tedn serke Raa ki se, nana nana kic ɓo, bii-raa naan daar ute jɛna gen tedn naabiŋa. Daayum se, naan lee ted serkgen ese sum, naɓo serkgen se, ɔŋ aas te gen kəɔdn kusiŋ jeege eyo.

* 10:7 Aak KKR 40.7-9.

12 Gaŋ al-Masi se, naan̄ tɛd sɛrkɛ mɛt kalaŋ lak taa kusin̄ jeege se ɔ sɛrkɲ naan̄ se ɔs aay gɛn daayum ɔɔ bɔrse naan̄ utu inŋ do ji daam Raa ki.

13 Ɔɔ naan̄ ki se, naan̄ utu inŋ booy bini jee wɔɔyɪnge se, Raa aden tɛdn̄ naan̄ ɔo utu kinŋ dode ki.

14 Bin ɔo ute sɛrkɲ naan̄ tɛd jɛ-kalaŋ se gɛn tugɲ kusin̄ jeege se, jee naan̄ge se naan̄ tɛddɛn tɛdga jee salal naan̄ Raa ki gɛn sɔrɔkiŋa.

15 Naan̄ se Nirl Salal kic ɔo ajeki tɛdn̄ saada taa taargen jaay naan̄ taad ɔɔ:

16 *Mɛljege Raa deek ɔɔ: Biigen ade baa naan̄ ki se, maam m'utu m'dɔɔkɲ ute naade.*

Maam m'ade kɛdn̄ jeele gɛn jeel doobumge ɔɔ doobumge se m'adesin̄ taadn̄ kɔmb maakde ki.

17 Ter naan̄ taad ɔɔ:

Kusin̄dege ute tujdege se, mɔɔtn maam m'saapm do ki ey sum.†

18 Anum, kɛn jeege jaay kusin̄de k'tɔaldesinga naatn se, mɔɔtn naade 'tɛdn̄ sɛrkɛ taa kusin̄dege ey sum.

K'baakiro naan̄ Raa ki

19 Bin ɔo, gɛnaamge, moosn Isa se tɛdjekiga j'aaskiga gɛn kɛnd maakɲ gɔt kɛn *salal cir paac paac se ute maraadjege.

20 Isa ɔo debm ɔɔdjeki doobm kiji ɔɔ gɛn kaaja ute doobm kal deer kɛn nɛɛp se ɔɔ kal deer nɛɛpm se lɛ, taad te roŋ kɛn ooy ro kaag ki se.

21 Ɔɔ naajege j'ɔkki *debm tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki magala kɛn j'ɔndin̄ naan̄ ɔo naan̄ *Bee Raa.

22 Bin num k'baakiro naan̄ Raa ki ute maakɲ kalaŋ, j'aalki maakjege paac don̄ ki, taa

† 10:17 Aak Jer 31.33-34.

*kusiñ maakjege tu se le Isa tug ðaðiŋga naatn maakŋ-saapjege tu ð rojege kic 60 naan *tug ðaapiŋga ute maan jiga.

²³ Taar ken naajege k'taadki naan jeege tu j'ðaki j'ðndki dojege do ki se, j'ðnten naajki, taa Raa se naan tuj ðrmiñ eyo, nakŋ naan taadga ð an tef se le, naan utu an tefn deere.

²⁴ K'saapki do naapge tu ken ajeki kəl j'aki je naapa ð j'aki lee tefn nakgen jiga.

²⁵ J'ðnte kəŋki gen tus ute naapa aan gəə jee mətŋgen lee tef se, na60 j'edki kaay kaama naapge tu, taa 'tap se k'jeelki, 6ii ken Meljege ade 6aa se, ðppga gəəŋ.

²⁶ Anum naajegen k'jeelkiga jeel mala mala nakŋ ken met ki se jaay ken naajege malinge sum 60 j'iŋki k'tedki kusiñ se, 6ere, taa kusiñ se, *serkŋ kuuy gəə.

²⁷ Num ðp 60 nakŋ ðñ ken utu booyjeki se bəər ken utu koocŋ dojege tu ð ute poodn ŋgə ken utu kəsn jeegen baate tookŋ taar Raa se.

²⁸ 'Jeelki, debm jaay tujga do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ð ken jeege dio ey le mətə tefga saadge se, debm bin se j'an kəejŋ don ki eyo, j'an təəŋ.

²⁹ 'Saapki tu Goon Raa se debm jaay aaliñ maak ki eyo, ð moosiñ ken *dəəkjeki ute Raa jaay tefjeki jee salal se kic, naan aakiñ aan gəə nakŋ cəre ð naaj *Nirl Raa ken tefjeki bəe se, debm bin se, met kando Raa an dabar makəŋ cir daal ey la?

³⁰ Deere, naajege se k'jeelki debm ken taad ð: *Maam mala m'utu m'kəgŋ seem ute doobiŋa ð naŋa naŋa kic 60, maam m'an kəgŋ bediñ do kusiñŋ ken*

‡ 10:28 Aak Dt 17.6.

naan tēda. Ɔo ter naan taad ɔɔ: Mɛljege Raa se utu kəŋ bɔɔrɔ do jeenge tu. §

³¹ Bɛɛɛ, debm jaay oocga ji Raa kɛn zɛɛɛ se, utu an tɛdn ɔn aak eyo.

³² 'Saapki tu, do kingse kɛn deet deete kɛn naase aakkiro gɔtn wɔɔr kɛn iinɔ gɔtn Raa ki ɔɔ kaad kɛn naane se, deere, naase 'dabarkiroga dɛn aak eyo ɔɔ dɔkiroga do jɛt.

³³ Gɔtn mɛtinge jee maakse ki se k'naajdenoga ɔɔ k'dabardenoga naan jeege tu anum naasen jee kuuy se jee kɛn k'lee k'dabardeno se, naase ɔndeki te kalde ki eyo.

³⁴ Bin ɔo gɛnaasegen dabar maakŋ dangay ki se, dubarde se ɔnse naase kici. Ɔo kɛn jeege jaay baado tɔsnga ute naksege se, naase ɔndesiŋki ute maak-raapo, taa naase 'jeelki maal kɛn naase utu aki kəŋ se naan jiga cir paac paac ɔɔ ting gɛn daayum.

³⁵ Nakŋ kɛn naase 'jeel ɔkkiga mɛtiŋ maakse ki se ɔkiŋki tɔɔgɔ ɔɔ ute naan se, naase aki kəŋ nakŋ bɛɛ dɛn aak eyo.

³⁶ Bɛɛki se, naase 'jeki kaay kaama taa kɛn naase jaay 'tɛd aaskiga nakŋ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki se, Raa se naan utu asen kɛdn nakŋ kɛn naan taadsenga taad ɔɔ utu asen kɛd se.

³⁷ Taa Kitap taad ɔɔ:

*Kaadŋ ɔɔpɔga baata, ɔɔpɔga cɔkɔ sum ɔo**
ɔɔ debm kɛn utu adɛ baa se, naan utu adɛ naar baa,
ɔɔ bɛɛɛ, naan 'kəŋ booy ey sum.

³⁸ Ɔo debum kɛn tɛd nakge ute doobiŋ se
utu 'kəŋ kaaja taa naan aalga maakiŋ dom ki.

§ **10:30** Aak Dt 32.35-36. * **10:37** Aak Eza 26.10.

*Num gan ken naan jaay ak terlga doob ki num,
debm ted bin se taalum maam ki eyo.†*

³⁹ Num gan naajege se k'metn jee ak terlga doob ki se eyo gen baa gotn kut ki se, num naajege se k'metn jee ken aal maakde do Raa ki gen kaajn kode.

11

*Kaal maakŋ do *Raa ki*

¹ Debm jaay aal maakin do Raa ki se, nakŋ naan ond don do ki se, jeelin maakin ki naan oninga o utede doobm kaal maakin do Raa ki se nakŋ naan on aakin ey se, jeelin maakin ki, nakŋ se utu.

² Jeegen do dakin se, taa kaal maakden do Raa ki sum bo, Raa aakden se, taolin.

³ Ute kaal maakjegen do Raa ki se bo, naajege k'jeelki nakgen baa se paac se, Raa aaldeno ute taarin; nakgen k'j'aakdeki ute kaamjege paac se, naan aaldeno ute taarin ken k'j'on k'j'aakin ey se.

⁴ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Abel ed *serke Raa ki o serkŋ naan se beε cir gen genaana Kayn. Ute kaal maakin se bo, Raa aakin aan goo debm tedn nakge ute doobin naanin ki o serkŋ naan ed se taal Raa ki. Ey num, Abel se naan ooyga nao ute kaal maakin se, borse kic bo aan goo naan utu taadjeki taad rak.

⁵ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Enok se Raa uun baansin zεεε maakŋ raa ki taa naan 'kooy naam eyo o nam le aakin te ey sum taa Raa se uun baansinga. Kaadken Raa uun baansin te ey bort se, Kitap taado o: *Enok se naan debm taal Raa ki.**

† 10:38 Aak Aab 2.3-4. * 11:5 Aak Jen 5.24.

6 Ɔo debm jaay aal te maakin do Raa ki ey se, paac paac 'kɔŋ tɔl Raa ki eyo, taa debm ken je ade ɓaa naan Raa ki se 'jeel maakin ki tak, Raa se utu ɔ naan ɓo debm lee εd naka ute maraadiŋa jeege tun lee jeŋa.

7 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Raa taad Noe ki nakgen ken utu kaan naan ki ken naan ɔŋ aakin ute kaamin ey ɓort se. Ɔo taar ken Raa taadin se, naan took ute maakin paac do ki ɔ naan ɔɔc markabm magala gen kaajŋ naan malina ute jee maakŋ ɓeen ki. Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Noe tɛd nakge ute doobiŋa ɔ nakgen naan tɛd se, taad ɔ jeegen kuuy se naade jee *kusinge ɔ jee se ɓɔɔɔ ute koocŋ dode ki. Bin ɓo Raa se aak Noe se aan gɔɔ debm tɛdn nakge ute doobiŋ naaniŋ ki taa naan aal maakin don ki.

8 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, *Abraam se ken Raa danŋ se, naan tooko ɔ iin ɓaa taa naan ken Raa taadŋga taad ɔ utu an kedɔ. Naɓo taa naan gɔtn naan an ɓaa ro ki se, naan jeel eyo.

9 Ute kaal maakin se, Abraam aan maakŋ naan ken Raa taadiŋo ɔ an ked se ɔ naan ting gɔtn ese se maakŋ korɔr ki aan gɔɔ cɛkɛ. Bin ɓo Isak ute *Yakub kic ɓo tingo aan gɔɔ naana, ey num naade kic Raa taaddenga taad ɔ utu ade kedn taa naan ese se kici.

10 Taa Abraam se inŋ aak kaam geger ken 'ting gen daayum ɔ geger ese se Raa ɓo saapo gen kiiniŋa ɔ naan mala ɓo mel kɔbiŋa.

11 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Sara mendkarta se, gɔɔl nanga tak tak se kic ɓo, naan ɓaado tɛd mendkaama taa naan jeel maakin ki Raa se tuj

armin eyo ðo nakŋ ken naan taadŋga taad ðo utu an ked se, naan utu anŋin keda.

¹² Taa naan se bo ute Abraam kalin ki sum, naan ken gool nan tak tak se kic bo, ooj metjili se dirɪ ted dena aan go k-dijgen maakŋ raa ki ðo aan goo keesn taa baar ki†.

¹³ Jeegen se paac aal maakde do Raa ki bini ooy maak ki. Anum nakgen ken Raa taaddenoga utu ade ked se, naade onin te eyo, num nakgen se naade aakin daande dok ðo naade maakde raap do ki. Oo naade se le jeelin rode ki, naade se cekge ðo mertge do naan ki ara‡.

¹⁴ Ken naade jaay taad bin se, jee se je taadn tal ðo naade se je je taa naande mala.

¹⁵ Ken naade jaay saapoga taa naan ken naade iin onino se sum num, kaadn naane, naade onga doobm gen kəkŋ terɪ godde ki.

¹⁶ Ken deer se, jee se je taa naan ken jiga cir taa naan ken naade ono ðo taa naan ken naade je se, utu maakŋ raa ki. Taa naan se bo Raa se sokon tolin eyo ken naade danin Raade se. Taa naan iin daapdega gegɛr.

¹⁷ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Abraam ken Raa naamina ðo n'an kedn goonin Isaka serke se, naan tooko gen kedn goonin kalan lak. Ey num kese bo goon ken Raa taadŋga taad ðo utu anŋin ked se.

¹⁸ Taa goon ese se bo Raa taadin ðo: *Ute goonin Isaka se bo j'ai toojn metjili.* §

¹⁹ Gətn se Abraam taad te maakin ðo Raa se ok toogə gen dur debkilimi maakŋ yoge tu. Taa naan se bo goonin Isaka se, naan onin se tec aan goo

† 11:12 Aak Jen 15.15. ‡ 11:13 Aak Jen 23.4. § 11:18 Aak Jen 21.12.

debm ooyga kooy deer deere, jaay bo duro daan yoge tu.

²⁰ Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Isaka ɔɔd booro Yakub ki ute Ezo ki ɔɔ taadden taa bεε ken naade utu kɔɲ naan ki.

²¹ Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Yakub se ken naan ɔɔpga gɔɔɔ 'kooy se, gaan Yusupge se nanja nanja kic bo naan ɔɔdɪn booro booro; *naan iin and jin do kaag derin ki ɔɔ eem Raa.**

²² Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Yusup se ɔɔpga gɔɔɔ 'kooy se, naan taad ɔɔ naan ki se gaan *Israelge, Raa utu aden kɔɔdn maakɲ taa naan Masar ki ɔɔ naan taaddeno ɔɔ ken naade k'baa ba se, k'tɔs k'baan ute cɛngingen ese kici.

²³ Ute kaal maakɲ do Raa ki se, ko *Musa ute bubm Musa se kaad ken jaay naade ooj goonde se, naade ɔyin gen laapa mɔtɔ taa naade aak goonde se aak bεε. Taa naan se bo taar gaargen taad se, naade beer te do ki eyo.

²⁴ Ute kaal maakɲ do Raa ki se, Musa se, ken naan jaay aas gaaba sum se, ken k'danɲ Goon gaar Paraon menda se†, naan baate.

²⁵ Ken k'dabariɲ ute jee Raage se, Musa aakiɲ bεε cir ken naan 'king maakɲ maak-raap ken gɔtiɲ utu 'deele ɔɔ ken tɛdga sum bo an kɔlin naan 'tɛdn debm kusina naan Raa ki se.

²⁶ Deere, taa naan Masar se ɔk maala dena, na bo Musa se je j'an dabara aan gɔɔ ken j'utu k'dabar *al-Masi se aakiɲ se bεε cir maal ken taa naan Masar ki se, taa naan se bo naan ing aak kaam bεε ken Raa utu an tɛdn naan ki se.

* **11:21** Aak Jen 47.31. † **11:24** Aak Ekz 2.10.

27 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Musa se naan iin ɔŋ taa naan Masar. Gaar taa naan Masar ki se maakin-taarin don ki, naɔo Musa se ɔŋ beer te eyo taa naan ɔk maakin tɔɔgɔ aan gɔɔ naan aak Raa ute kaamina, Raa ken jeege ɔŋ aakin ey se.

28 Ute kaal maakŋ do Raa ki se Musa se tɛd laa ken Raa ɔddeno dode maakŋ taa naan Masar ki‡ ɔɔ naan ɔl k'j'ɔt mooso do kaam-taar beedege tu ɔɔ do bɛrtn taardege tu, taa *kɔdn Raa ken debm tɔɔl jeege se 'kɔŋ tɔɔl gaan paraggen gen gaan Israɛlge se eyo.

29 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, gaan Israɛlge se ken naade aan taa Baar ken Aac se, baar se ɔɔp kaam dio ɔnden doobo naade deel maak ki aan gɔɔ do naan ken tuutu; num ken jee Masar ki jaay je gaan aan gɔɔ gen naade se, maane ɔsde paac.

30 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, gaan Israɛlge lee gurug gɛgɛr Jeriko se bii cili ɔɔ bii k-cilige tu se ɔo durdurgen ɔl gurug gɛgɛr se ru aan naan ki tak tak.

31 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Raabm mend keɛsn gaaba se, j'ɔŋ k'tɔɔlin te ute jee kusingen baate tookŋ taar Raa se eyo, taa jeegegen ɔaado kaakŋ baara se, Raab dɔɔd ɔkdenga been ki jiga§.

32 Ey num maam se m'je m'taadn dena taa jee se, naɔo kaada am baata gen taad metn taar Jedeon, gen Barak, gen Samson, gen Jepta, gen *Daud, gen Samuel ute gen jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkina.

33 Naade kici ute kaal maakden do Raa ki se, naade ɔso taa naan gaaringe, naade ɔjo bɔɔrɔ do jeege tu ute doobina ɔɔ naade ɔŋo nakŋ ken Raa

‡ 11:28 Laa se jee metinge k'danin *laa Paak. § 11:31 Aak Jos 6.12-21.

taaddeno ɔɔ utu aden keɗa. Naade gaas taa tupiyye
ɔŋ ɔsden te eyo,

³⁴ naade tɔlo poodn ɔk zir zir ɔɔ ken jeege
baadeno tɔl ute gɔrd-jɛrl se, naade aan ɔtɔ. Naade
se tɔɔge gɔtɔ nabo ute kaal maakden do Raa ki
se, naade tɛd jee tɔɔgɔ; gɔtn kudn bɔɔr ki se naade
jee gaabm bɔɔrge ɔɔ jee wɔɔydege, naade cirde ɔɔ
tuurde naatn.

³⁵ Ute kaal maakde do Raa ki se ɓo mɛndgen
mɛtinge kic, jeedegen ooyga kooy se, naade aakden
duro daan yoge tu.

Jee mɛtingen kuuy se jeege dabarde bini ooy
maak ki. Ken j'aden kɔɔdn dode maakŋ dubar ken
ese kic ɓo, naade baate, taa naade jeele Raa se utu
aden duru daan yoge tu ɔɔ ade keɗn gɔtn king jiga
cir daala.

³⁶ Ken gen mɛtingen kuuy se k'dabarde ɔɔ
j'aakden mɛtde, k'tɔndde ute mɛɛje, k'dɔɔkden
ute zinziiri ɔɔ j'ombden maakŋ dangay ki.

³⁷ Jee mɛtinge le k'tund k'tɔalde ute koa, kengen
mɛtinge k'tɔj k'gaanɗe daan ki, kengen kuuy se
k'tɔalde ute gɔrd-jɛrlɛ, jee metin kuuy daal se, ken
k'dabarde se ɔlde naade lee wari; jee se lee dɔɔk
daar baatge ute gen beŋge sum ɓo mɛtde ki. Jee se
ɔk dim eyo, jeege lee dabarde ɔɔ tɛdden nakŋ kusin
dode ki.

³⁸ Naade lee wari do kɔd-ɓaarge tu ɔɔ do koge tu;
naade tood maakŋ iibge tu ɔɔ maakŋ gɔɔge tu. Jee
ese se beɛ aak eyo ɔɔ jee ken do *duni ken ara se aas
te gen kɔkŋ naade se eyo.

³⁹ Jee se paac aalo maakde do Raa ki, taa naan
se ɓo Raa aakdeno se, tɔlin. Nabo nakŋ ken Raa
taaddeno ɔɔ utu aden keɗ se, naade ɔŋin te eyo.

40 Taa Raa uunoga kuun doa jee se 'kəŋ 'tɛdn aak bɛɛ naanɪŋ ki se kalde ki sum eyo, num ute naajege paacki jaayo.

12

Maakŋ dubar ki se j'aayki kaamjege

1 Bin 6o jeegen paacŋ aalo maakde do *Raa ki se, naade se dɔɔl saadgen əl gurugjeki. Taa naan se 6o j'ɔɔdki dojege do nakge tun paacŋ deer ken gaasjeki j'ɔŋ k'leeki eyo aan gɔɔ *kusiŋ ken j'ɔŋiŋki yɔkɔd sum 6o lee gurugjeki se ɔɔ j'aayki kaamjege j'aanŋi bini j'aki kaan gɔtn ken Raa taadŋjeki.

2 Taa naan se j'ɔndki kaamjege do Isa ki, naan 6o debm tɛdŋjeki jaay j'aalki maakjege do Raa ki ɔɔ kaal maakjege se naan 6o debm ken tɛdn tɛd mɛc se. Anum Isa se, naan 6o debm ken tooko ɔŋ ron k'tup k'tɔɔliŋ ro kaag ki ɔɔ end maakŋ sɔkɔŋ ki, na6o taa maak-raapm ken naan utu kəŋ naan ki se, sɔkɔŋ ken tɔɔliŋ se kic 6o, naan an dɪm eyo. Ɔɔ 6orse naan utu ing do ji daam gen kaag do Raa ki.

3 Deere, k'saapki do naan ken jee kusiŋge dabariŋo, na6o kic 6o naan aay kaamiŋ aasiŋoga. Bin 6o ɔŋte 'kɔɔrki aayki kaamse.

4 Anum maakŋ bɔɔr ki ken naase 'tɛdki ute kusiŋ se, 6orse kic naase ɔŋ aasiŋki te ey bini ooyki te maak ki eyo.

5 Naase, deŋŋ ken Raa deŋse aan gɔɔ geniŋge se, 'dirigkiga la ken ɔɔ:

Goonuma, ken Mɛljege jaay deŋi se, ud bia

ɔɔ ken naan jaay mooyi se, maaki ɔŋte tujɔ.

6 Taa Mɛljege se naan deŋ debm ken naan jɛna

ፊ goon ken naan jeelin naan goonin se, naan tandinā.*

⁷ Dubar ken aan dose ki se, naase 'jeelinki Raa ፊ dejsse se, aayki kaamse ro ki. Naan dejsse bin se taa naase geninge. 'Jeelki, goon jaay bubiñ dejiñ ey se, ken gayo?

⁸ Taa naan se ፊ ken naase jaay k'j'ፊñ k'dejsen te eyo aan gፊ gaangen paacñ k'lee k'dejde se, naase se gaangen mala mal eyo, naፊ naase se gaan bumige.

⁹ K'jeelki, bubjegen do naan ki ara se lee dejjeki ፊ naajege k'lee k'tookki taardege. Bin num, met kando j'aki 'tookñ taar bubjegen maakñ raa ki se cir daala ey la ፊ ute naan se j'aki kፊñ kaaja.

¹⁰ Bubm koojege se dejjeki do naan ki ara sum aan gፊ ken naade jen ro ki. Num gan Raa se dejjeki se taa ajeki tēdn bēē. Naan je ajeki tēdn jee *salal aan gፊ naana.

¹¹ Ken j'utu k'dejjeki de j metn-jiki se tujjeki maakjege ፊ ፊñ edjeki maak-raapo eyo. Num naan ki se, jee ken k'dejdega de j se, dejde se ade kēdn lapia ፊ ade kፊl naade 'tēdn nakge ute doobiña.

¹² Taa naan se ፊ, jisen ፊrga kፊr se ፊkiñki tፊgፊ, ፊnte kፊñiñki 'kፊñ walak ፊ kērcsegen tፊksen se kic ፊ 'daariñki tፊgፊ.

¹³ 'Daapki doobm 'toodn tal ken anki lee do ki.† Bin ፊ debm cēkēde se jēñ ፊaa cēes ki eyo, num naan se kፊñ lapia.

Raa aal bi jeege tu

* **12:6** Aak KKT 3.11-12. † **12:13** Aak KKT 4.26.

14 Aayki kaamse, 'jeki doobm ken anki king ute lapia ute jeege paac əw inŋki king *salal. Ken bin ey num, nam tap bo 'kəŋ kaakŋ Meljege eyo.

15 ʔndki kəndə nam tap bo ʔnten tərɪ naaga bεε Raa ki. ʔə maakse ki se nam ʔnten tɛdn aan ɣəw ko kaagŋ ataka ken asen kɛcn pɛrpɛlɛŋ əw dɛɛtn jeege dɛna.

16 ʔndki kəndə nam ʔnten tɛdn debm kɛɛsn mɛndge əw nakŋ ɣɛn Raa se nam ʔnten kuum kaaliŋ naaŋ ki aan ɣəw ɛzo ken taa kəsn jɛ-kalaŋ sum bo naaŋ dugŋ te bɛdn goon paragiŋa.

17 'Jeelki kaam məwtŋ se, naaŋ je əw bubinŋ aŋ kəwdŋ booro naʔo əwɔŋ te eyo. Gətn se naaŋ təwɔ əw sɛl mɛtn bubinŋ naʔo taar ken bubinŋ taado se, naaŋ ʔŋ tərliŋ te kuuy eyo.

18 Anum naase 'baakiro gətn Raa ki se tec aan ɣəw do ko‡ ken gaan *Israelge baado mɛt ki se eyo. Ko ese se j'əŋki j'utiŋ ute ji eyo. Naade aak poodo ək do ki zir zir, gətə əwɔ dərəwɔ, gətə paac ilim dib, naade aak kuulu əl makəŋə,

19 naade booy k'tuuy pulu əw booy mind nam. Ken gaan Israelge jaay booy se, beere əkde əw naade taad əw məwtŋ naade je booy taar kuuy ey sum.

20 Taar ken k'taaddɛ se naade ʔŋ aasiŋ te ɣɛn booyin eyo. Taar se taaddɛn əw: *Nam jaay baa utga ro ko se, ken maala kic bo j'an tund təwliŋ ute koa.* §

21 Nakŋ ken gaan Israelge aak se, nakŋ teecn nirli. Taa naaŋ se bo *Musa deek əw: *Maam kic beere əkuma əw rom ook marga jɛg jɛg.* *

22 Gaŋ naase se 'baakiro mɛt ko ken k'daŋin Sion, do ko ken se bo ək gɛɣɛr ɣɛn Raa zɛɛɛ, naaŋ se

‡ 12:18 Ko ara se roŋ Sinai. § 12:20 Aak Ekz 19.12-13. * 12:21 Aak Dt 9.19.

60 Jeruzalem ken maakŋ raa ki. Gətn ese se 60 gətn *kədn Raage tusn dupu kando kando gen tɛdn maak-raapde se.

²³ Ɔo naase se '6aakiroga gətn ken gaan paraggen gen Raage tusni ken Raa raanga raan rode maakŋ raa ki ɔ '6aakiroga naan Raa ki naan 60 debm kəjn bəɔɔ do jeege tu paac. Naase se '6aakiroga gətn ko gen jee ooyga kooy ken tɛdo nakgen ute doobiŋa ɔ ken tɛdga jee mɛc naan Raa ki se.

²⁴ Naase se '6aakiroga gətn Isa ki, naan 60 debm daan Raa ute jikilimge ɔ ute moosŋ se 60 naan tɛd jeege *dəɔkga kiji ute Raa ɔ moosn naan ɔy se taadjeki cir gen Abel†.

²⁵ Ɔndki kəndə! Debm taadsen taar ese se ɔnten baateki gen booy taariŋa. Do dəkŋ se jeege baate booyo kuun taar debm ken Raa əliŋo jaay taadden taariŋ do naan ki se. Taa naan se 60 naade ɔŋoga dubar, num gan naajegen k'booyki Raa taadjeki maakŋ raa ki se, ken naajege jaay k'terlinkiga naaga se, mɛt kando j'aki kəŋ dubar cir gen naade se ey ne?

²⁶ Do dəkŋ se Raa taad sum 60, naanŋa tea; gan 6orse kic naan taadjekiga nakŋ ken naan utu 'tɛda, naan ɔ: *Daala, maam m'utu m'te do naanŋa sum eyo num m'te maakŋ raa kici.*‡

²⁷ Taargen naan taad ɔ: *daala* se, je deekŋ ɔ nakgen ken Raa aalo paac se Raa utu an 'tɛdŋ 'te makəŋ ɔ utu 'tɛdn gəto. Anum ken 'kəɔpm king jaay 'te ey se, nakgen gen Raa ken j'əŋ j'aakden ey se.

† **12:24** Aak Jen 4.10. Abel se genaŋ 60 təliŋa ɔ moosn naan ɔy se ək taar-doa, num gan moosn Isan ɔy se taa tɛd bɛɛ jeege tu.

‡ **12:26** Aak Aag 2.6.

28 Bin 6o naajege se Raa asga gaara dojege tu as gaar naan se, an te eyo. Taa naan se k'taamki Raa as 'tedin̄ki naabm ken taolin̄ naan̄ ki, k'beerin̄ki as k'sookin̄ki.

29 *Deere, bere, Raa naajege se, naan̄ aan gaa poodo. Da jeege t'ed nakgen taolin̄ naan̄ ki ey se, naan̄ asden naata.*§

13

*King ken taal *Raa ki*

1 Daayum 'jeki naapa aan gaa genaage.

2 Mertge se akdeki jiga, anten kandeke. Taa jee metinge se mertgen naade lee daad akden se gatn metinge naade le daad ak *kadin̄ Raage nabo naade jeelden eyo.

3 'Saapki do jeege tun maakn̄ dangay ki aan gaa naase kic 6o k'taksenga maakn̄ dangay ki ute naade. 'Saapki do jeege tun k'lee k'dabarde, taa dubar ken k'dabarde naade se aan gaa k'dabarse naase kici.

4 Taar ken Raa taad ro takn̄ naap ki se an jeege paac tookn̄ do ki. Mend ute gaabin̄ se anten keesn gaabm kuuy as gaabm ute mendinḡ kic 6o anten keesn mend kuuy. Taa jee ken es naapa ren̄ ren̄ ute jee ken es mend jeege ute gaabm jeege se, Raa utu aden kojn̄ bora dode ki.

5 Anten 'kandki maakse 6o gen je gurs sum, num an maakse raapo do nakge tun ken naase akki. Taa Raa deek as:

*Maam se m'ai kahn̄ eyo as m'ai baati eyo.**

§ 12:29 Aak Dt 4.24. * 13:5 Aak Jos 1.5.

⁶ Ute taargen Raa taad se, naajege j'aki kəŋ beer ey sum, num j'aki kəŋ deekŋ j'əki:

Mɛljege se naaŋ ɓo debm naakuma, maam m'beer dɪm ki eyo.

Debkilimi se tap ɓo am tɛdn dɪ kaca?†

⁷ Saapki tu do jeesege tun naanse ki kən lee tɔɔdseno ɔɔ taadseno taar Raa se; 'saapki tu do kingde kən bini naade ooy maak ki ɔɔ uunki bɔlɔtn kən naade aalo maakde do Raa ki se.

⁸ Isa *al-Masi se tiŋg gɔɔŋ ki. Terko, jaaki ɔɔ gen daayum daayum naaŋ 'kəŋ tɛrl kuuy eyo.

⁹ Ɔndki kəndɔ, ɔŋte kəŋki jeege asen dɛrlɛ ute napar dooygen kuuy kən teec gen naajege ey se. Bɛɛki se kən tɔɔg maakŋ debkilimi se, bɛɛ Raa, ey num do doobm kən taad taar kɔsge se eyo. Taa doobgen taad taa kɔsge se jee kən iŋg do doobm kən ese se, ɔŋ tɛddeno te nakŋ bɛɛ eyo.

¹⁰ Naajege se j'əkki gɔtn tɛdn *sɛrke Raa ki, naɓo Yaudgen kən lee tɛd naaba maakŋ *kɔrɔr Raa ki se ɔk doobm gen kɔsn kɔsgen j'ɔmbiŋ do gɔt kən k'lee k'tɛdn sɛrke se eyo.

¹¹ Taa maalgen kən *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki tɔɔde jaay moosiŋ uun ɓaan maakŋ *Bee Raa ki gɔtn kən *salal cɪr paac paac gen tɔɔl *kusiŋ jeege se ɔɔ maalgen ese se k'diriŋ k'teecdɛn naatn maakŋ gɛgɛr ki ɔɔ k'ɓaa k'tɔɔcde naata‡.

¹² Taa naaŋ se ɓo gen tugŋ daapm jeege ute moosn naaŋ maliŋ se, Isa kic j'ɔɔdki teecŋsiŋ naatn maakŋ gɛgɛr ki ɔɔ k'dabariŋa.

† 13:6 Aak KKR 118.6. ‡ 13:11 Aak Lb 16.27.

13 Bin num, naajege kic k'teecki naatn maakŋ geger ki se ɔ k'ɓaa k'j'ɔŋki Isa. Ɔ k'took k'j'endki maakŋ sɔkɔŋ ki aan gɔɔ naaŋa.

14 Taa naajege se, do naaŋ ki ara se, j'ɔkki geger ken ting gen daayum eyo; num naajege k'jeki geger ken utu 'tedn naan ki se.

15 Bin num ute doobm Isa se, daayum k'toomki Raa. Kɛse aan gɔɔ serkŋ naajege k'j'edɪŋki naan ki. Serkŋ se je taadn ute taargen ken naajege k'lee k'toomki Raa§.

16 Ɔnten 'dirigki gen tedn bɛɛ ute naapa ɔ gen nigŋ nakgen naase ɔkki ute naapa taa kɛse ɓo dɔɔl serkŋ ken tɔɔl Raa ki.

17 Jee naanse ki se 'tookdeki taardege ɔ 'sookdeki, taa naade ɓo jee ken lee aaksen dose ki ɔ do naabde ki se, Raa utu ɓaa tɔnd metde. Anum 'took uundeki taarde, bin jaay naade tedn naabde ute maak-raapo. Bin ey num naade mooy naaŋ ki ŋɔr ŋɔr ɔ asen kɔŋ noog eyo.

18 'Tɔndki metn Raa taa naaje. Naaje se k'jeel maakje ki j'ɔk taar dɪm eyo, taa naaje se k'je ɓo do nakge tu paac k'tedn nakŋ ken bɛɛ.

19 Maam m'tɔnd metse ɔ ken tap ki se m'je aki tɔnd metn Raa am kɔɔdn doobo m'naar tɛrl gɔtse ki yɔkɔɔ.

Debm raan maktubm ara se, taad tɔɔl taariŋa ɔ tedden tɔɔɛ

20 Raa debm kedn lapijaeege tu se, naan ɓo debm duro Meljege Isa daan yoge tu ɔ tedn tedga Debm Gaam Magala gen naaje baatinge. Ute moosiŋ se ɓo naan *dɔɔkjekiga ute Raa gen daayum.

§ 13:15 Aak KKR 50.14, 23.

21 Ɔn̄ Raa se asen tɛdn̄ an̄ki kaasn̄ gen̄ tɛdn̄ nakgen̄ bɛɛ paac̄ taa aki tɛdn̄ nakn̄ ken̄ naan̄ maakin̄ jen̄ ro ki. Ute Isa *al-Masi se, ɔn̄ Raa 'tɛdn̄ maakjege tu nakn̄ ken̄ an̄ tɔɔl naan̄ ki. Bɛɛki se ɔn̄ jeege paac̄ *'nookn̄ Isa al-Masi gen̄ daayum daayum. *Amin!

22 Gen̄naamge, 'booyki m'asen taada: Taargen maam m'raan̄sesin̄ se aayki kaamse do ki ɔɔ sɛrkin̄ki ɔɔ maktubm̄ ken̄ maam m'raan̄ m'ɔlsesin̄ se lɛ, jɛrl̄ eyo.

23 'Jeelki, gen̄aajege Timote se j'ɔɔɔɔn̄oga naatn̄ maakn̄ dan̄gay ki. Ken̄ naan̄ aan̄ ɔn̄umga yɔkɔɔd num, j'asen̄ ɔaa kaakn̄ tɛlɛ.

24 'Tɛɔki tɔɔsɛ jeege tun paacn̄ naansege tu ɔɔ 'tɛɔki tɔɔsɛ jee Raage tu paac. Jee Raagen̄ taa naan̄ Itali ki tɛɔsen̄ tɔɔsɛ kici.

25 Ɔn̄ Raa asen̄ tɛdn̄ bɛɛn̄ paacki.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94